

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
56

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1992 ROKU

ISSN 1231-269X

ANALIZY RYNKOWE

Redakcja naukowa
Ewa Rosiak

LISTOPAD 2019

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Marian Borek (przewodniczący)
Piotr Szajner (wiceprzewodniczący)
Tadeusz Chrościcki
Barbara Domaszewicz
Stanisław Kowalczyk
Ewa Machowina
Aldona Skarżyńska
Iwona Szczepaniak
Krystyna Świetlik
Maria Zwolińska

KOMITET REDAKCYJNY:

Ewa Machowina, Marian Podstawka, Piotr Szajner, Krystyna Świetlik, Maria Zwolińska

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU RZEPAKU:

Ewa Rosiak

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

PROJEKT OKŁADKI: Leszek Ślipki
SKŁAD: Barbara Walkiewicz
DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 450 egz. Ark. wyd. 5,42

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła.

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i>	6
II. Rynek produktów oleistych na świecie <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	6
III. Rynek produktów oleistych w Unii Europejskiej <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	14
IV. Rynek produktów oleistych w Polsce	19
1. Produkcja rzepaku <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	19
2. Obroty rzepakiem <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	25
3. Handel zagraniczny produktami oleistymi <i>mgr Katarzyna Rola</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	28
4. Przemysł tłuszczowy <i>dr inż. Ewa Rosiak, dr Marek Wigier</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	35
5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych <i>dr inż. Ewa Rosiak</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	40
Aneks	48

W sezonie 2019/20 światowe zbiory nasion i owoców 7 najważniejszych roślin oleistych wyniosą 552,5 mln ton i będą o 17,0 mln ton (o 3,0%) mniejsze w porównaniu z rekordowymi zbiorami w poprzednim sezonie, w wyniku dużego spadku zbiorów soi i rzepaku, przy niewielkim wzroście zbiorów nasion słonecznika, bawełny, orzeszków ziemnych, ziaren palmowych i kopry. Z uwagi na rekordowe zapasy na początku sezonu wynoszące 125,4 mln ton, globalne zasoby nasion oleistych będą niewiele (o 0,5%) mniejsze niż w sezonie poprzednim. Przy spodziewanym wzroście światowego zużycia o 1,4%, zapasy nasion oleistych na koniec sezonu zmniejszą się, ale nadal będą wysokie, wyniosą 114,1 mln ton (20,2% rocznego zużycia) i będą przeciwdziałały wzrostom cen nasion oleistych w bieżącym i kolejnym sezonie.

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2019/20 zmniejszą się o 4,2% do 61,9 mln ton. Niekorzystne warunki pogodowe spowodowały kolejny spadek zbiorów u największych producentów: w Kanadzie i UE-28, który częściowo został zrekompensowany dużym wzrostem zbiorów rzepaku na Ukrainie i w Rosji oraz mniejszym w Chinach i Indiach. W drugiej połowie sezonu przewidywany jest też wzrost zbiorów rzepaku w Australii, przy czym z powodu panującej w Australii suszy kolejne szacunki wzrostu zbiorów są coraz niższe. Globalne zużycie rzepaku zmniejszy się, ale będzie większe od produkcji. Dlatego zapasy rzepaku na koniec sezonu obniżą się, a jego ceny wzrosną. Wzrost cen rzepaku będzie niewielki, m.in. z uwagi na wysokie, choć mniejsze niż przed rokiem zbiory konkurencyjnej soi i spodziewany niewielki wzrost jej cen.

Zbiory rzepaku w UE-28 w 2019 r. zmniejszyły się o 15,1% do 17,0 mln ton, w wyniku dużego spadku areалу uprawy, przy niewielkim wzroście plonów. W grupie największych producentów zmniejszyły się zbiory rzepaku we Francji, Niemczech i Wielkiej Brytanii,

a zwiększyły w Polsce. Mniejsze były też w Rumunii, Hiszpanii, na Węgrzech, w Czechach i Słowacji, a większe w Danii, na Litwie i Łotwie. W sezonie 2019/20 UE-28 będzie dużym importerem rzepaku (5,5 mln ton, 23,3% całkowitego zużycia), a eksport rzepaku pozostanie marginalny (0,2% produkcji). Przerób rzepaku w UE-28 zmniejszy się o 3,8% do 22,7 mln ton, a jego zapasy na koniec sezonu obniżą się o ponad połowę do 1,0 mln ton. Samowystarczalność UE-28 (mierzona relacją produkcji do zużycia) w zakresie nasion oleistych i olejów roślinnych zmniejszy się, a w zakresie śrut oleistych pozostanie równie niska jak w sezonie poprzednim.

Według szacunku IERiGŻ-PIB, w 2019 r. zbiory rzepaku w Polsce zwiększyły się o ok. 10% do 2,4 mln ton, w wyniku wzrostu areалу uprawy i plonów. W III kwartale 2019 r., w którym skupiono ok. 1 mln ton rzepaku (ok. 41% zbiorów), przeciętna cena skupu rzepaku wyniosła 1532 zł/t i była o ok. 1% niższa w relacji r/r. Niekorzystne w latach 2018-2019 warunki pogodowe dla uprawy rzepaku (susza w czasie siewów i w okresie wegetacji) i w ślad za tym relatywnie niskie plony (najniższe od 2013 r.), postępujący od 2016 r. spadek cen i szacowany niewielki ich wzrost w 2019 r., spowodowały, że spadło zainteresowanie uprawą rzepaku, głównie w grupie małych producentów i zasiewy rzepaku ozimego pod zbiory 2020 r. zmniejszyły się o ok. 3% do 0,8 mln ha. Przy założeniu wzrostu plonów, zbiory rzepaku w 2020 r. wg wstępnej prognozy wyniosą 2,5 mln ton i będą o ok. 4% wyższe niż w 2019 roku.

W sezonie 2019/20 przy wyższych zbiorach nastąpi wzrost eksportu rzepaku (o 21,1% do 0,35 mln ton), ale jego import, mimo spadku pozostanie wysoki (spadek o 11,7% do 0,53 mln ton). Przemysł tłuszczowy przerobi 2,6 mln ton rzepaku, tj. o 5,7% więcej niż w sezonie 2018/19. Zapasy rzepaku na koniec sezonu pozostaną niskie.

W I półroczu 2019 r. deficyt handlu zagranicznego produktami oleistymi zmniejszył się o 16,0% do 739,7 mln EUR w porównaniu z I półroczem 2018 r., w wyniku zwiększenia wpływów z eksportu produktów oleistych o 21,9%, przy spadku wydatków na import o 7,1%. Zwiększył się eksport nasion oleistych i olejów roślinnych (w tym znacząco rzepaku i oleju rzepakowego) oraz margaryn, przy spadku wywozu śrut oleistych, głównie śruty rzepakowej. Zmniejszył się import nasion oleistych, śrut oleistych i margaryn, przy wzroście przywozu olejów roślinnych. Przewiduje się, że 2019 r., przy wyższych krajowych zbiorach rzepaku, wyniki handlu zagranicznego produktami oleistymi będą lepsze niż przed rokiem i ujemne saldo handlu zagranicznego produktami oleistymi zmniejszy się do 1,5 mld EUR, tj. o ok. 12% w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2019 r. krajowy przerób i produkcja oleju rzepakowego będą większe niż w roku poprzednim. Mniejsza może być produkcja margaryn, na co wskazują wyniki produkcyjne uzyskane w pierwszych dziewięciu miesiącach 2019 r. przez duże i średnie zakłady przemysłu tłuszczowego (zatrudniające 50 i więcej osób stałej załogi). Wyniki finansowe przemysłu tłuszczowego w I półroczu 2019 r. były lepsze niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, ale gorsze niż w całym przemyśle spożywczym. Przemysł tłuszczowy osiągnął dodatni wynik finansowy zarówno przed, jak i po opodatkowaniu, który był wyższy niż w I półroczu 2018 roku. Wskaźnik bieżącej płynności finansowej nieznacznie obniżył się, ale przewyższył poziom uznawany przez banki za bezpieczny oraz średnią jego wartość w całym przemyśle spożywczym. W II półroczu 2019 r. sytuacja finansowa przemysłu tłuszczowego powinna być stabilna, ze względu na przewidywany wzrost produkcji głównych wyrobów (z wyjątkiem margaryn), przy spodziewanym niewielkim wzroście kosztów produkcji.

W okresie pierwszych dziewięciu miesięcy 2019 r., w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, przy wzroście cen całej żywności łącznie z napojami bezalkoholowymi o 4,4%, ceny tłuszczów roślinnych zmniejszyły się średnio o 0,3%, z tego ceny margaryn zmniejszyły się o 0,5%, olejów roślinnych o 0,1%, przy wzroście cen oliwy z oliwek o 0,8%. Spadek cen tłuszczów roślinnych był znacznie mniejszy niż cen tłuszczów zwierzęcych, który wyniósł średnio 2,6% w relacji r/r i był następstwem spadku cen masła o 2,9%, przy wzroście cen „pozostałych tłuszczów zwierzęcych” o 1,8%. W wyniku tych zmian tłuszcze roślinne podrożały względem masła,

natomiast potaniały względem „pozostałych tłuszczów zwierzęcych”. Ocenia się, iż ceny tłuszczów roślinnych w 2019 r. będą średnio o ok. 1% wyższe niż w poprzednim roku.

W 2019 r. bilansowa konsumpcja tłuszczów roślinnych może wynieść 24,8 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca i będzie o 1,2% większa niż w 2018 roku. Przy dalszym wzroście zużycia tłuszczów roślinnych w przemyśle spożywczym i gastronomii, nastąpi prawdopodobnie kolejny spadek bezpośredniego ich spożycia w gospodarstwach domowych, na co wskazują wyniki badań budżetów rodzinnych prowadzonych przez

GUS. Szacuje się, że spożycie tłuszczów zwierzęcych wyniesie 11,2 kg (tyle samo co w 2018 r.), bowiem spodziewany wzrost spożycia masła do 4,6 kg (o 2,2%) prawdopodobnie w pełni zrekompensuje spadek spożycia „pozostałych tłuszczów zwierzęcych” (słoniny, smalcu) do 6,6 kg (o 1,5%). Całkowita konsumpcja tłuszczów w 2019 r. może wynieść 36,0 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca i będzie o 0,8% większa niż w poprzednim roku. W 2020 r. oczekuje się kontynuacji wzrostu bilansowego spożycia tłuszczów, w wyniku dalszego wzrostu spożycia tłuszczów roślinnych, przy stabilizacji spożycia masła i spadku spożycia „pozostałych tłuszczów zwierzęcych”.

SUMMARY

In the 2019/20 season, the world harvest of seeds and fruit of the 7 most important oilseeds will amount to 552.5 million tonnes and will be by 17.0 million tonnes (by 3.0%) lower when compared to the record-breaking harvest in the last season, as a result of a large decrease in the harvest of soybean and rape, with a slight increase in the harvest of sunflower seeds, cotton, peanuts, palm kernels and copra. Owing to the record-breaking stocks of 125.4 million tonnes at the beginning of the season, the global stocks of oilseeds will be slightly (by 0.5%) lower than in the previous season. With an expected increase in the global consumption by 1.4%, the stocks of oilseeds will decrease at the end of the season, but will still be high, will amount to 114.1 million tonnes (20.2% of the annual consumption) and will counteract the price rises of oilseeds in the current and next season.

The world harvest of rape in 2019/20 will decrease by 4.2% to 61.9 million tonnes. Adverse weather conditions resulted in another decrease in the harvest in the largest producers: Canada and the EU-28, which has been partially compensated by a large increase in the harvest of rape in Ukraine and Russia and smaller in

China and India. In the second half of the season, the harvest of rape in Australia is also expected to increase, whereby due to drought in Australia further estimates of the increase in the harvest growth are increasingly lower. The global consumption of rape will decrease but will be higher than the production. Therefore, the stocks of rape will decrease at the end of the season and its prices will rise. The rise in the prices of rape will be small, *inter alia*, due to the high, yet smaller than the year before, the harvest of competitive soybean and the expected slight fall in its prices.

In 2019, the harvest of rape in the EU-28 decreased by 15.1% to 17.0 million tonnes, as a result of a large decrease in the cultivation area, with a slight increase in yields. In the group of major producers, the harvest of rape decreased in France, Germany and the United Kingdom and increased in Poland. It was also lower in Romania, Spain, Hungary, the Czech Republic and Slovakia, and higher in Denmark, Lithuania and Latvia. In the 2019/20 season, the EU-28 will be a large importer of rape (5.5 million tonnes, 23.3% of the total consumption) and the export of rape will remain marginal (0.2% of the production). The processing of rape in the EU-28 will decrease

by 3.8% to 22.7 million tonnes, and its end-of-season stocks decrease fall by more than half to 1.0 million tonnes. The EU-28 self-sufficiency (measured by the production-to-consumption ratio) with regard to oilseeds and vegetable oils will decrease and, in terms of oil meals will remain as low as in the previous season.

According to the IAFE-NRI estimates, in 2019 the harvest of rape in Poland increased by about 10% to 2.4 million tonnes, as a result of the increased cultivation area and yields. In the third quarter of 2019, where about 1 million tonnes of rape were bought (about 41% of the harvest), the average buying-in price of rape was PLN 1,532/tonne and was by about 1% lower year-on-year. Adverse weather conditions for the cultivation of rape in 2018-2019 (drought at the time of sowings and vegetation period) and, consequently, relatively low yields (lowest since 2013), the fall in prices progressive since 2016 and their estimated small rise in 2019 were the reasons for which the interest in the cultivation of rape declined, mainly in the group of small producers and sowings of winter rape for the 2020 harvest decreased by about 3% to 0.8 million ha. Assuming an increase in yields, the harvest of rape in

2020 according to an initial forecast, will be 2.5 million tonnes and will be about 4% higher than in 2019.

In the 2019/20 season, with higher yields the export of rape will increase (21.1% to 0.35 million tonnes), but despite a decrease its import will remain high (decrease by 11.7% to 0.53 million tonnes). The fats industry will process 2.6 million tonnes of rape, i.e. by 5.7% more than in the 2018/19 season. The stocks of rape at the end of the season will remain low.

In the first half of 2019, the deficit in foreign trade in oilseed products decreased by 16.0% to EUR 739.7 million when compared to the first half of 2018, as a result of the revenues from the export of oilseed products by 21.9%, with a decrease in the expenses for the import by 7.1%. The export of oilseeds and vegetable oils (including significantly of rape and rape oil) and margarines increased, with a decrease in the export of oil meals, mainly rape oil meal. The import of oil seeds, oil meals and margarines decreased, with an increase in the import of vegetable oils. It is expected that in 2019, with the higher national harvest of rape, the results of foreign trade in oilseed products will be better than the year before and the negative balance of foreign trade in oilseed products will decrease to EUR 1.5 billion, i.e. by about 12% when compared to the previous year.

In 2019, the domestic processing and production of rapeseed oil will be higher than the year before. The production of margarines may be lower, as indicated by production results obtained in the first nine months of 2019 by large and medium-sized plants of the fats industry (employing 50 and more permanent employees). In the first half of 2019, financial results of the fats industry were better than in the same period of the previous year, but worse than in the whole food industry. The fats industry achieved a positive financial result, both before and after taxation, which was higher than in the first half of 2018. The current financial liquidity ratio decreased slightly, but exceeded the level considered safe by banks and its average value of the whole food industry. In the second half of 2019, the financial situation of the fat industry should be stable, due to an expected increase in the production of major products (except margarines), with an expected slight increase in the production costs.

In the first nine months of 2019, when compared to the same period of the previous year, with the rise in the prices of whole food, including soft drinks, by 4.4%, the prices of vegetable fats fell by, on average, 0.3%, including the prices of margarines fell by 0.5%, of vegetable oils by 0.1%, with the prices of olive oil rising by 0.8%. The fall in the prices of vegetable fats was significantly lower than that in the prices of animal fats,

which was, on average, 2.6% year-on-year and resulted from the fall in the prices of butter by 2.9%, with the rise in the prices of "other animal fats" by 1.8%. As a result of these changes, vegetable fats went up in price in relation to butter, while they went down in price in relation to "other animal fats". It is estimated that in 2019 the prices of vegetable fats will be by about 1% higher than the year before.

In 2019, the consumption of vegetable fats could be 24.8 kg *per capita* and will be by 1.2% higher than in 2018. With the further growth in the consumption of vegetable fats in the food industry and gastronomy, there will be probably another decrease in the direct consumption in households, as evidenced by the results of family budget surveys conducted by the CSO. It is estimated that the consumption of animal fats will be 11.2 kg (just like in 2018), as the expected increase in the consumption of butter to 4.6 kg (by 2.2%) will probably fully compensate for a decrease in the consumption of "other animal fats" (pork fat, lard) to 6.6 kg (by 1.5%). The total consumption of fats in 2019 can be 36.0 kg *per capita* and will be by 0.8% higher than the year before. In 2020, an increase in the consumption of fats is expected to continue, as a result of a further increase in the consumption of vegetable fats, with the stabilised consumption of butter and a decrease in the consumption of "other animal fats".

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek ziemniaka (46) • grudzień 2019,
2. Rynek owoców i warzyw (55) • grudzień 2019,
3. Rynek cukru (47) • kwiecień 2020,
4. Rynek środków produkcji dla rolnictwa (47) • maj 2020,
5. Rynek drobiu (57) • maj 2020,
6. Rynek mleka (58) • maj 2020,
7. Rynek zbóż (58) • maj 2020
8. Rynek mięsa (58) • czerwiec 2020,
9. Rynek rzepaku (57) • czerwiec 2020,
10. Rynek owoców i warzyw (56) • czerwiec 2020.

WARUNKI PRENUMERATY I SPRZEDAŻY

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel. 22 50 54 685 w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4), pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. (2 numery) w 2019 r. wynosi 42 zł.
Sprzedaż pojedynczych numerów z roku 2019 wynosi:
– wersja elektroniczna – 28 zł
– wersja papierowa – 35 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług introligatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

ISSN 1231-269X

Prenumerata (2 numery) w 2019 roku wynosi 42 zł;
sprzedaż (1 numer) – 28 zł (wersja elektroniczna), 35 zł (wersja drukowana).
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować
do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa
i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>